מפניני הפרשה - מאמר

המקדש והשראת השכינה – ביטוי לאהבה העזה

בפרשתנו התורה מצווה "**ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם**" (**פרק כה' ח'**) לכאורה פסוק זה סותר פסוק בספר ישעיה פרק סו' א': "**כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי, אי זה בית אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחתי**". ניתן ליישב קושי זה ולומר שהציווי בתורה "**ועשו לי מקדש**" - הכוונה שנעשה מקום להשראת שכינה במקצת, בעבורנו. אבל בית שיכיל את כל כבוד ה' לא קיים במציאות ואין אפשרות לבנות לו משכן כזה, וזו כוונת ישעיה.

אולם, תשובה זו לא מתיישבת עם דברי חז"ל בפסיקתא זוטרתא שמות, פרק כה' סימן ח', שכל שכינתו של הקב"ה מגיעה למקום המקדש: "**ושכנתי בתוכם - לעולמי עולמים, חיבה יתירה חיבב הקדוש ברוך הוא לישראל, לצמצם שכינתו בתוכם, אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו**".

הסתירה הנ"ל מופיעה בפירוש בגמרא בסנהדרין ז' ומשם גם נוכל להגיע לכדי יישוב הסתירה באופן שמניח את הדעת: "**ההוא דהוה קאמר ואזיל: כי רחימתין הוה עזיזא - אפותיא דספסירא שכיבן, השתא דלא עזיזא רחימתין - פוריא בר שיתין גרמידי לא סגי לן. אמר רב הונא: קראי כתיבי, מעיקרא כתיב ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת, ותניא: ארון תשעה וכפורת טפח - הרי כאן עשרה, וכתיב והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו. ולבסוף כתיב כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדם רגלי איזה בית אשר תבנו לי וגו'**".

כלומר - כאשר הייתה אהבה עזה בינו לבין אשתו - היינו יכולים לישון יחד על חוד הסכין, ועכשיו שאין האהבה בינינו כה עזה - אפילו מיטה בת שישים אמה אינה מספיקה. אמר על כך רב הונא, שדברים אלו כתובים בפירוש במקרא, מתחילה כתוב "ונועדתי לך ודברתי איתך מעל הכפורת" - והרי גדלה של הכפורת היה אך ורק טפח, ולבסוף כתוב: 'כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי וגו'.

אם כן, החילוק הוא אם יש אהבה או אין אהבה. אם אנו אוהבים את ה' וחפצים בהשראת שכינתו בינינו, אז הקב"ה מצמצם שכינתו בינינו ושורה בתוך עם ישראל. אבל אם איננו עובדים את הבורא בלבב שלם - אין שכינתו שורה בינינו. אם נשאל: "**מתי תמלוך בציון... לעולם ועד תשכון**"? - התשובה תהיה: בשעה שנהיה זכאים לכך, כשנדרוש את ה' ונכין בליבנו מקום להשראת שכינה. אבל אם איננו מכינים ליבנו לדבר גדול זה, לא רק ששכינתו לא תשרה בינינו אלא התנהגות זו גורמת לכך שהקב"ה אומר לנו: "**למה לי רוב זבחיכם**" - **כך פירש רד"ק את הפסוק הנ"ל בישעיה**: "**ולא על הזבחים שאוכלם לא צויתי, אלא כדי שיכינו ישראל לבם אלי, ויהיה להם מקום מיוחד לבא שם להתפלל ולהעלות עולות וזבחים, לעורר לבם לבער המחשבות הרעות ולשרפם כדמות הדבר הנשרף על המזבח. אם כן, אם אתם עושים הרע ובאים לביתי וזובחים לפני - הפסדתם הכוונה, ואין זה מצותי, ואין אתם עושים בזה רצוני, אלא ההפך, ואתם מכעיסים אותי בזה.**

בסנהדרין כ. מסופר שבימי רבי יהודה בר עילאי היו שישה תלמידים מתכסים בטלית אחת ולומדים תורה - כיצד ניתן מבחינה טכנית שטלית אחת תספיק לכסות שישה אנשים? – התשובה - כשכל אחד מחפש את מקומו בטלית - לא יהיה מקום אפילו לשניים: "שנים אוחזים בטלית זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי". אולם כשכל אחד מחפש את מקומו של חבירו בטלית - יהיה מקום גם לשישה - מכיון שהמקום הגשמי אינו מהווה שיקול כלל במקרה כזה.

בין אדם לחבירו

אדם שרוצה לומר סוד לאדם אחר, והוא נמצא בחברת אדם או בני אדם נוספים, לא יאמר לשאר בני האדם שנמצאים שם: "צאו מכאן לרגע", אלא יקרא לאדם הנדרש לומר לו את הסוד שיצא עמו החוצה. וכן יש להימנע מאמירת סודות בנוכחות זרים, או לדבר בשפה זרה בנוכחותם. דברים אלו מביאים לידי חשדות והקפדות.

כמו כן יש להימנע מלומר לבריות: "**יש לי לומר איזה סוד בעניין זה וזה**" ולבסוף לא לגלות להם. דברים אלו מותחים עצביהם ומצערים אותם.

שואל ומשיב

שאלה: מהי מידת החיוב של נשים במצוות מקרא מגילה בפורים?

תשובה: לדעת רש"י ורמב"ם, נשים חייבות במקרא מגילה כמו אנשים, ואשה יכולה לקרוא לבני ביתה את המגילה. לעומת זאת דעת בעל הלכות גדולות ורבנו חננאל, שחיוב הנשים שונה מחיוב הגברים, שגברים חייבים במקרא מגילה, ואילו נשים חייבות בשמיעת מגילה בלבד. ולשיטה זו אשה אינה יכולה להוציא את בעלה בקריאתה. בשו"ת אבני נזר בסימן תקיא' כתב שהסיבה להבדל בין חובת האנשים לחובת הנשים במצוות מגילה נובע מכך שנשים צריכות לשמוע מגילה רק כדי לפרסם את הנס, ולכן חיובן בשמיעת המגילה בלבד ולא בקריאה. ואילו האנשים מצווים גם בפרסום הנס וגם בזכירת עמלק כדי להתעורר למחייתו, ולכן הם מצווים גם בקריאת המגילה.

רוב האחרונים הורו שאשה לא תוציא איש ידי קריאת המגילה. ורק בשעת הדחק, כאשר אין אפשרות שהאיש יקרא לעצמו או ישמע מאיש אחר, תקרא לו אשה, כדי שיצא ידי המצווה לפי הסוברים שאשה יכולה להוציא איש.

אמנם לדעת כמה פוסקים אשה יכולה להוציא נשים אחרות ידי חובתן, אולם לדעת רבים מהפוסקים אשה אינה יכולה להוציא נשים רבות, מפני שדין קריאת המגילה לנשים רבות כדין קריאת התורה, וכשם שאשה אינה קוראת בתורה כך לא תקרא לנשים רבות מגילה. וכן יש אומרים, שכאשר הקריאה נעשית עבור נשים אין מברכים עליה (בן איש חי שנה א' פרשת תצוה א', כף החיים תרפט, יט') לכן הנכון הוא שאשה לא תקרה מגילה להוציא נשים אחרות בקריאת המגילה, ואם בכל זאת היא קוראת, תברך בתחילה, ואם הן עשר נשים, הקוראת תברך אחר הקריאה את ברכת 'הרב את ריבנו'.

אמנם כאמור לכתחילה, עדיף שנשים ישמעו את קריאת המגילה מאיש, כדי שיצאו במצוות קריאתה לפי כל הדעות, ופשוט שכל מי שיכולה, תשמע את המגילה בבית הכנסת עם האנשים, מפני שברוב עם הנס מתפרסם יותר.

כאשר איש קורא לנשים את המגילה, המנהג הרווח שהקורא מברך עבור כולן, ואם הן עשר, יברך בסוף 'הרב את ריבנו'. ויש נוהגים שאשה אחת תברך עבור כולן. ושני המנהגים כשרים.

מפניני הפרשה - רעיון

נער ישראל - ואוהבהו

המטרה העיקרית של המשכן הייתה - לשמש אכסניה לארון העדות. ולכן המשכן קרוי "**משכן העדות**" - "**נקרא משכן בעבור הארון שם לוחות העדות**". היו בו הלוחות, עליהם חרוטות ע"י הקב"ה עשרת הדיברות, והיה שם ספר התורה שכתב משה רבנו ע"ה במו ידיו.

על הארון הייתה כפורת - מכסה זהב, וממנו יוצאות דמויות שני כרובים הסוככים עליו בכנפיהם ופניהם איש אל אחיו, ועיניהם אל הכפורת, אל הלוחות ואל ספר התורה. פניהם, עפ"י חז"ל, כפני נערים - תינוקות של בית רבן. הכרובים מסמלים את עם ישראל, הלומד תורה, בהשתוקקות להתעלות, ככנפי הכרובים. עיניהם, נתונות בתורה. ופניהם איש אל אחיו, מפני ש"אין התורה נקנית אלא בחבורה" - בלימוד בצוותא ובחברותא.

פני הכרובים כפני נערים, מפני שהתכונה העיקרית של היהודי היא הרצון ללמוד, ההכרה בצורך ללמוד, כנער צעיר. גם הרב והגאון קרוי "תלמיד חכם" תלמיד הוא - כנער. זו הסיבה שהקב"ה אוהב אותנו: "**כי נער ישראל - ואוהבהו**". לדעת שיש עוד הרבה ללמוד, לרכוש ידע, לדעת דינים, להוסיף לקח. עם ישראל כולו – מבוגרים ואף זקנים – נמשלו לנערים, "**פני הכרובים כפני תינוקות**", משום רצונם להוסיף ידע, על תלמודם. כך עם ישראל בכלל ובפרט, ימשוך אליו את אהבת הבורא יתברך? אם יהיה בבחינה זו של נער, המוסיף כל העת דעת. רבי ישראל מסלנט זצ"ל, היה חוזר על כך תדיר, אך האמת היא, שמי שיש לו מושג על גדלות התורה, ש"**ארוכה מארץ מידתה, העמוקה מיני ים**", ועד כמה מעטות ידיעותינו בה, יודע שבאמת כנערים אנו מול היקפה העצום, ואיך לא נשתדל להרחיב ידיעותינו בה!

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

החייל רס"ר גלעד בן דניאל ושרית אלמליח הי"ד

יצחק בן איזה פריץ ז"ל | ויקטור בן שרינה תמאם ע"ה

אמנון שביט ע"ה בן רות מדלן הי"ו | ר' אבא בן טובה אחונוב ז"ל

הרב אבירם אברהם בן זיוה חריב הי"ד

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

שושנה בת שרה מקסימוב ז"ל | אסתר (איבון) בת שמחה כהן ע"ה

רחל בת סוליקא דנינו ע"ה | גיטה טובה בת רחנה מזוז ע"ה

דינה לידיה בת כריה ויטורי ז"ל | חנינה בת תמו מור יוסף ז"ל

הלן בת נזלי בן גיאת ז"ל | רחל בת מרים עטיה ז"ל

בס"ד ל' לחודש שבט ה'תשפ"ה
שנה שלושים ואחת גליון מספר 21
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

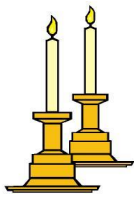
פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת תרומה
שבת שקלים – שבת ור"ח מפטירים

ספרדים: "ויכרות יהוידע" (מלכים ב' יא')
תימנים ואשכנזים:
"בן שבע שנים יהואש" (מלכים ב' יב')
קוראים פסוק ראשון ואחרון מ"השמים כסאי"

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת:	17:19
יציאת השבת:	18:18
זמן רבנו תם:	18:52

המגילה וקריאתה בפורים עפ"י פסיקת השו"ע ופוסקים אחרונים

הקדמה

נצחיותה של מגילת אסתר ושל ימי הפורים, באו לידי ביטוי במגילה עצמה: "**וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם**" (פרק ט') ובדברי חז"ל לדוגמא במסכת מגילה דף י': "**יחיה לה' לשם - זו מקרא מגילה, לאות עולם לא יכרת - אלו ימי פורים.** וכן בדברי הפוסקים לדוגמא בדברי רמב"ם הלכות מגילה פרק ב' – יח': **כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר הרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם, ואע"פ שכל זיכרון הצרות יבטל שנאמר (ישעיהו ס"ה) כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני, ימי הפורים לא יבטלו שנאמר (אסתר פרק ט') 'וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם'.** הרמב"ם לא התייחס לשאר המועדים, ורק ציין את ניצחיות המגילה, אולם בילקוט שמעוני משלי הובא: "...**שכל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם**".

נראה לומר שניצחיות המגילה קשור ישירות למסר חשוב העולה ממנה והוא: חשיבותה האדירה של אחדות ישראל - מהמגילה עולה שהמעבר מ"**ישנו עם מפוזר ומפורד**" ל"**לך כנום את כל היהודים**", הביא ישועה גדולה לעם ישראל. לאור חשיבותו, ונצחיותו של מסר זה (מסר שמודגש הן בתורה שבכתב והן בתורה שבעל פה) ראוי הוא שיועבר ויקבע לנצח, גם בימות המשיח.

עוד בעניין תוכנה של המגילה - תשובות רבות נאמרו לשאלה: מדוע לא נזכר שם ה' במגילה, אף לא פעם אחת? אחת התשובות שנראה להשיב היא: המאמין התמים, אינו מבדיל בין נס לטבע, אלא יודע בוודאות שכל במתרחש הוא בהשגחת ה' במציאות העולמית. כמו קברניט הנוהג את הספינה, שבין בשעה שהים רגוע ושקט ובין בשעה שהוא סוער, בלי הנהגתו לא תוכל הספינה להגיע אל מחוז חפצה, אלא שבשעת סערה מורגשת הנהגתו לנוסעים, יותר מאשר בנסיעה שקטה ורגועה.

מרדכי ואסתר העלימו לחלוטין את שם ה' מהמגילה, כדי להראות לישראל שאפילו אם נעלם הוא ה' בתקופת הסתר פנים, בכל זאת נעשה נס, אף אם הוא בלתי גלוי. הניסים הגדולים שאנו חווים בתקופה זו של תחילת הגאולה הם תחילת התבהרות החושך האופייני לתקופה זו, והם מבהירים יותר ויותר את מציאות ה' בתוכנו, המצעיד אותנו לקראת הגאולה השלימה, עת יתקיים בנו חזון הנבואה: "**כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻמִּים וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה' וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה**" (ישעיה ס')

פרטי הלכות במקרא מגילה

א. מצוה מן המובחר לקרא את המגילה ברוב עם, ולכן מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה, ואפילו אם יש בבית המדרש מאה איש מצוה שילכו לבית הכנסת לקוראה בצבור, שברוב עם הדרת מלך. ואפילו כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם, היו מבטלים העבודה של בית המקדש, והולכים לשמוע מקרא מגילה עם הצבור, משום פירסומי ניסא.

ב. יש להתרעם על אלו המקפידים בליל פורים לקרא את המגילה יחד עם כל אנשי הקהילה, אך בבוקר מתפללים במנינים קטנים בזמנים שונים, ולא מקיימים "**ברוב עם הדרת מלך**", וצריכים הם לארגן תפילה בזמן אחד.

ג. אם יש הפרעות בבית הכנסת שאי אפשר לו להתגבר עליהם וכתוצאה מהם אינו יכול לשמוע קריאת כל המגילה כראוי, יכול לקרותה בעשרה.

ד. גם מי שבירך את כל הברכות וקרא המגילה בבית הכנסת, יכול לחזור ולברך הברכות כולם, לרבות ברכת שהחיינו, להוציא את הנשים בביתו.

ה. יש נוהגים שכל הקהל שבבית הכנסת עומד בשעת ברכות המגילה, ואח"כ יושב וקוראים המגילה. ויש נוהגים שהקהל יושב בין בשעת קריאת המגילה בין בברכותיה ואעפ"י המנהג הראשון עיקר, בכל מקום יעשו כמנהגם.

ו. גם כשקוראים בבית להוציא את הנשים ידי חובה, נכון שיעמדו בעת הברכות. אבל קריאתה בבית אינה צריכה מעומד.

ז. מנהג כל ישראל שהקורא את המגילה פושט אותה כאיגרת, כלומר פושטה כולה ואינו מניחה ברוכה אלא כופל אותה דף על דף להראות הנס, וכשיגמור לקוראה, חוזר וכורכה כולה, ואז מברך את הברכה לאחריה.

ח. לקריאת המגילה צריך לחזור אחר עשרה שיהיו בזמן הקריאה, ואם אי אפשר בעשרה קורים אותם ביחיד. הרמ"א כתב שאם קראו אותם בציבור, ואיזה יחיד לא שמע את הקריאה, יוכל לקרוא אפילו לכתחילה ביחיד, הואיל וקורין אותם באותה העיר בעשרה. אולם במשנה ברורה כתב שדין זה שהביא הרמ"א אינו מוסכם לשאר פוסקים, לכן, אפילו במצב זה על האדם להדר אחרי עשרה אנשים לקריאת המגילה.

ט. כדי לצרף עשרה לצורך קריאת המגילה יכולים לצרף עשרה שיצאו ידי חובתן עכשיו בקריאה זו, אבל אפשר לצרף לקריאת היחיד, אפילו תשעה אנשים שכבר יצאו ידי חובתן, וישמעו הקריאה, ודינו בקריאה בציבור, ואפילו אם הלכו מקצתם לאחר תחילת הקריאה, כל שנשאר רוב מנין נחשב בקריאה בעשרה.

י. הדבר ברור שבקריאת מגילה לנשים עשר נשים נחשבות כציבור לעניין זה. אולם הרמ"א בהגה הסתפק אם ניתן לצרף אנשים ונשים לצורך עשרה במקרה כזה, ולכן אין לצרף אנשים ונשים לעשרה אלא רק כאשר אין אפשרות אחרת, וקטנים מבר מצווה בוודאי שלא ניתן לצרפם.

יא. בקריאת המגילה אין מדקדקים בטעויותיה, ויש אומרים שדווקא בטעות שהלשון והעניין אחד (שלא משתנה משהמשמעות) כגון לקרא "יהודים" או "יהודיים" אבל מדקדקים בטעות המשנה את המשמעות.

יב. אפילו שאין בזה חובה, נהגו רבים מקהילות ישראל לדקדק לקרא בשני נוסחים מילים שנפלה בהם מחלוקת במסורת: "**ויהי כאמרם אליו יום ויום**" (פרק ג' ד') שוב "**באמרם**". "**להשמיד להרוג ולאבד**" (פרק ח' יא') שוב "**ולהרוג**", "**ואיש לא עמד בפניהם**" (פרק ט' ב') ושוב "**לפניהם**".

פינת העורך

"**ויקחו לי תרומה**" (פרק כה' ב') מפרש רש"י: "**יפרישו לי ממונם נדבה**". מדייק ב"הדרוש והעיון" בדבריו - אמנם מצוות צדקה מצווה גדולה מאוד, אולם רק כשנותנים "**ממונם**" מממון שלהם שנרכש ביושר. הקב"ה לא הפץ בממון שנרכש בדרכים ואמצעים פסולים, כפי שאומר הכתוב: "**כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה**" (ישעיה פרק סא')- מכיון שאני אוהב משפט, צדק ויושר, לכן אני שונא כשמביאים לפני קרבנות בממון גזול ועשוק.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב ליהודה ואוליה קרסנטי הי"ו לרגל נישואיהם. ברכות להם ולכל משפחותיהם משפחת קרסנטי הי"ו ומשפחת קרבצוב הי"ו.

יהודה בן ליקירי הקהילה ר' שמעון וזהבה הי"ו - יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שיזכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב לילדי כיתה א' בבית ספר שלהבת בנים ביישוב נוף איילון ובכללם לנכדנו היקר אשר אברהם עטרי לרגל קבלת הסידור - עיקר התפילה - היא דבקות לה' יתברך - שזהו עיקר התפילה, שמתפללים לפני ה' יתברך על כל דבר ודבר, ועל ידי זה מתקרבים ומתדבקים בה' יתברך. יהי רצון שתזכה לחיבור גדול ולשפע ברכה לך, למשפחה ולעם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

סדר הקדימויות בברכה ראשונה – סופי

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

מרן בשו"ע פסק להלכה כדעת רבי יהודה, שיש להקדים בברכה את הפירות משבעת המינים. כמו כן פסק להלכה שכ"חביב" מוגדר הפרי שחביב על האדם בדרך כלל, ולא מה שחביב עליו באותה אכילה:

"היו לפניו מיני פירות הרבה, אם ברכותיהם שוות ויש ביניהם ממין שבעה, מקדים מין שבעה אעפ"י שאינו חביב כמו המין האחר, ואם אין ביניהם ממין שבעה, מקדים החביב.

ואם אין ברכותיהם שוות, אפילו יש בהן ממין שבעה כגון צנון וזית, איזה מהם שירצה יקדים ואפילו אינו חביב, ויש אומרים שגם בזה צריך להקדים החביב, ונקרא חביב המין שרגיל להיות חביב עליו, אפילו אם עתה חפץ במין השני".

בסעיף ב' ציין מרן את פסיקת רמב"ם, שיש להקדים בברכה את הפרי החביב עליו ושהגדרת החביב הוא מה שחביב עליו באותה אכילה. עפ"י כללי הפסיקה במרן, להלכה ולמעשה יש לנהוג כפסיקתו בסעיף א':

"ולהרמב"ם אם היה מין אחד חביב לו יותר, בין שברכותיהם שוות בין שאינם שוות בין שיש בהם ממין שבעה בין שאין בהם ממין שבעה, מקדים החביב לו אז באותה שעה, ואם אינו רוצה בזה יותר מבזה, אם יש ביניהם משבעת המינים, עליו מברך תחילה".

בסעיף ד' פסק מרן שהקדימות בברכה, אם היו לפני האדם, מספר פירות שהשתבחה בהם ארץ ישראל ורוצה לאכול מכולם, היא לפי הסמיכות למילה ארץ בפסוק המפרט את שבעת המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל: **"כל הקודם בפסוק ארץ חטה ושעורה (דברים ח', ח') קודם לברכה, וארץ בתרא הפסיק העניין, וכל הסמוך לו חשוב מהמאוחר ממנו לארץ קמא, הילכך תמרים קודמים לענבים, שזה שני לארץ בתרא וזה שלישי לארץ קמא. הגה: ודוקא שאוכל ענבים כמות שהן, אבל אם עשה מהן יין שקובע ברכה לעצמו בורא פרי הגפן חשובה, והיא קודמת לברך עליו תחלה, אבל מעשה קדירה מחמשת מיני דגן, היא חשובה יותר מברכת היין. כל הנאמר סמוך לארץ קמא, קודם למה שנאמר סמוך לארץ בתרא, לאחר ששוה לו בסמיכה לארץ..."**

בסעיף ג' פסק מרן להלכה שברכת "בורא פרי העץ" וברכת "בורא פרי האדמה" שהן ברכות ממוקדות הן חשובות יותר מבחינת קדימות הברכה מברכת "שהכל", שהיא ברכה כללית, ויש אומרים שברכת "בורא פרי העץ" חשובה יותר מבחינת קדימות הברכה מברכת "בורא פרי האדמה", מפני שהיא ממוקדת יותר ממנה":

"הביאו לפניו דבר שברכתו בורא פרי העץ ודבר שברכתו שהכל, בורא פרי העץ קודמת שהיא חשובה שאינה פוטרת אלא דבר אחד, וכן בורא פרי האדמה ושהכל, בורא פרי האדמה קודמת, ואם הביאו לפניו בורא פרי העץ ובורא פרי האדמה, איזה מהם שירצה יקדים, ויש אומרים שבורא פרי העץ קודם".

בסעיף ה' פסק שקדימות הברכה על היטה ושעורה היא דווקא אם השביחו אותה, שעשו ממנה תבשיל, או פת (או עוגה) הרמ"א כתב בהגה שברכה על מאכל שברכתו "המוציא" קודמת לברכה על דבר שברכתו "מזונות":

"הא דחטה ושעורה קודמים, דוקא כשעשה מהם תבשיל או פת, אבל כוסס חטה שברכתו בורא פרי האדמה אינה קודמת לברכת בורא פרי העץ. הגה: ברכת המוציא קודמת לברכת בורא מיני מזונות, וכל שכן לשאר ברכות (אגור) ואף על פי שהדבר השני חשוב או חביב עליו...וכל זה דצריך להקדים, היינו דוקא לכתחילה, אבל אם עבר ובירך על השני, אם הברכות שוות יוצא ואין צריך לחזור ולברך על זה שהיה לו להקדים, ובלבד שיהא דעתו גם כן עליו בברכתו..."

בגיליון של שבת שעברה (משפטים) הובאו תמצית דברי ה"משנה ברורה" וה"פסקי תשובות" – להלן נביא את דברי הסיכום.

סיכום

כאשר מונחים לפני האדם שני מיני פירות או יותר ובדעתו לאכול מהם, אם יש בהם פירות משבעת המינים צריך להקדימם, זאת מכיוון שמינים אלו שנזכרו לשבח חשובים הם ומצווה שיקדים אותם בברכה, ובברכתו יפטור את המין השני. אם יש לפניו שני מינים משבעת המינים, יברך על הקרוב יותר למילה 'ארץ', שכל הקרוב יותר ל'ארץ' חשוב יותר. לפיכך סדר הקדימה הוא כדלהלן: זית, תמר, ענבים, תאנה ורמון.

אם יש לפניו פירות אדמה ופירות עץ – אם שניהם חביבים עליו במידה שווה, עדיף לברך על פרי העץ תחילה, כי ברכתו מבוררת יותר. וק"ו אם אחד הפירות הוא משבעת המינים. ושווים בחביבותם, יקדים לברך על הפרי שמשבעת המינים. אבל אם פרי האדמה חביב עליו יותר, אפילו שפרי העץ הוא משבעת המינים, עדיף לברך תחילה על פרי האדמה, שהיות ואינו פוטר את פרי העץ בברכתו, מוטב שיקדים לברך על החביב עליו יותר.

כשיש לפניו כמה מאכלים שברכותיהם שונות, נכון לברך עליהם לפי סדר החשיבות שאמרו חכמים, זאת משום שכשם שאדם העומד לדבר לפני שר חשוב, מתכנן היטב את דבריו, במה יפתח ובמה ימשיך, כך העומד לברך לפני מלך מלכי המלכים ראוי לו לומר את ברכותיו לפי הסדר המושלם.

שני כללים נאמרו לגבי סדר הברכות: האחד, שיש לברך תחילה על המאכל החשוב יותר. השני, שיש לברך תחילה את הברכה המבוררת יותר - ברכה המכוונת לסוג מיוחד ומבורר של מאכל. לכן ברכת הלחם היא הקודמת לכל, הואיל והלחם הוא המאכל החשוב ביותר. וכאשר אין כוונה לאכול לחם, אזי סדר החשיבות בברכות הוא: המוציא, מזונות, גפן, עץ, אדמה, שהכל. ונתנו בזה סימן: ראשי תיבות – המג"ע א"ש, כמפורט להלן.

זו אחת הסיבות לכך שבעת הקידוש מכסים את החלות, שלא יראה כמקדים את היין ללחם. היות וברכת "המוציא" מברכים בסעודה, והיא פוטרת את שאר המאכלים בסעודה, נפרט את סדר הקדימות מברכת "מזונות".

ברכת "מזונות" חשובה משאר הברכות, מפני שמאכלי המזונות משביעים ביותר, ולכן חשובים יותר משאר המאכלים. לאחר מכן, ברכת "הגפן" על היין או על מיץ ענבים שהיא החשובה, שהואיל והיין מזין ומשביע, תקנו לו חכמים ברכה מיוחדת. בתוך ברכות הפירות, ברכת 'העץ' קודמת לברכת 'האדמה', הואיל וברכת 'העץ' מבוררת יותר, שכן בדיעבד אם בירך 'האדמה' על פרי עץ יצא, ואם בירך 'העץ' על פרי אדמה לא יצא.

ברכת הפירות – 'האדמה' קודמות לברכת 'שהכל', הואיל והן מבוררת יותר, שהן נועדו לפירות בלבד, ואילו ברכת 'שהכל' היא ברכה כוללת לכל שאר המאכלים.

כל זה שצריך להקדים ברכה אחת לחברתה, הוא כששני מיני המאכלים מונחים לפניו והוא רוצה לאכול עתה את שניהם. אבל אם אחד נמצא לפניו והשני בארון, כגון שיש לפניו פירות, ואח"כ הוא מתכוון להביא מזונות ויין, כיוון שעתה הוא אינו מעוניין לאכול משניהם, יכול לכתחילה לברך תחילה על הפירות, ואח"כ כשיביא את המזונות והיין יברך עליהם. וכן מי שהגישו לפניו מרק ירקות ופתיתים, ולפי סדר האכילה שלו, הוא רוצה להתחיל לאכול את מרק הירקות, כיוון שעתה הוא אינו מעוניין לאכול משניהם, יכול לברך תחילה 'האדמה' על מרק הירקות, ואח"כ יברך 'מזונות' על הפתיתים.

חוץ מסדר הקדימות בברכות מבחינת סוגי המאכלים, יש סדר קדימות בתוך סוג המאכל עצמו, והוא נקבעת לפי סדר החשיבות, כמפורט להלן.

א. המאכל השלם קודם לחתוך, לפיכך המברך על עוגיות, למשל, ויש שם עוגיה שלימה ושבורה, יברך על השלימה.

ב. החביב קודם, שאם היו שם שתי עוגיות מסוגים שונים, יברך על העוגיה החביבה עליו יותר.

ג. הגדול קודם לקטן, שאם היו לו שתי עוגיות, שתיהן שלימות וחביבות בשווה, ואחת גדולה יותר, יברך על הגדולה.

וכן במיני בשר ודגים, שברכתם 'שהכל', השלם קודם לחתוך, והחביב קודם לפחות חביב, והגדול קודם לקטן

בהתנגשות בין הכללים הללו, הכלל הראשון דוחה את הכלל השני, והכלל השני דוחה את הכלל השלישי. לכן לדוגמא: אם יש לו עוגיה שלימה שפחות חביבה, ומנגד עוגיה שבורה וחביבה, עדיף לברך על השלימה.

תהילת ה' ידבר פי – ביאור על ספר תהלים

ביאור ופירוש על ספר תהלים – עפ"י מלבי"ם ועוד

בתהלים פרק ג' פסוק א': "**מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו**" ביאר מלבי"ם, שמזמור זה מספר על מלחמת אבשלום בדוד המלך.

את פסוק ו' "**אני שכבתי ואישנה הקיצותי כי ה' יסמכני**" מבאר מלבי"ם שבפסוק זה מזכיר דוד המלך את עצת אחיתופל לאבשלום, שיאסוף לוחמים שירדפו אחריו בלילה בעודו לבדו ישן ועייף.

חושי הארכי הפיר עצתו, ויעץ שאבשלום ימתין עד שיתאספו אליו כל ישראל וילחמו עם דוד ברוב עם.

הכתוב בפסוק זה מעיד שאכן עצת אחיתופל היתה עצה טובה, כי אם היה פועל כעצתו, אכן היה מוצא את דוד ישן ויעף והיה הורגו, אולם הקב"ה סיבב זאת להפר את עצת אחיתופל להציל את דוד.

את פסוק ז': "**לא אירא מרבבות עם אשר סביב שתו עלי**". מפרש מלבי"ם: שאחרי ביטול עצת אחיתופל לאסוף לוחמים שירדפו אחרי דוד בלילה בעודו לבדו ישן ועייף, דוד מציין שאינו ירא מרבבות העם, כעצת חושי הארכי: "**לא אירא מרבבות עם אם לא נעשתה עצת אחיתופל, ורק ע"י עם רב שישיתו עלי סביב ילחמו בי כעצת חושי הארכי, מפניהם לא אירא עוד**".

בפסוק ח': "**קומה ה' הושיעני אלהי כי הכית את כל איבי לחי שני רשעים שברת**". מבקש דוד המלך מהקב"ה שיושיע אותו במלחמה בין עבדי דוד ובין חיל אבשלום, כפי שגילה השגחתו הפרטית עליו והיכה את כל אוייביו: "קומה ה'. **עתה מציין המלחמה בין עבדי דוד ובין חיל אבשלום, מבקש ה' קומה, ומצד שאתה אלהי בחשגחתך המיוחדת עלי הושיעני, כי כבר הכית את כל אויבי לחי כמה ששברת שני רשעים, ר"ל כמה שבטלת עצת אחיתופל והוא נחנק, בזה נתת לחם מכה לחי מכה של בזיון**".

אולם בפסוק ט' שהוא סיום מזמור זה הדגיש: "**לה' הישועה על עמך ברכתך סלה**". כלומר היות המלחמה נגד עם ישראל מבקש דוד המלך שלא יאבדו עם רב מישראל במלחמה: "**לה' הישועה, אמנם יען שהיה המלחמה נגד עם ישראל ותהי מגפה גדולה בעם, בקש שלא יאבדו עם רב מישראל במלחמה, וכן היה שע"י שנהרג אבשלום פסקה המלחמה, וזה שאמר ע"י שהישועה הזאת לה' הוא, אבקש שעל עמך תשאר ברכתך כל יאבדו במלחמה**".

חוכמה ודרכי חיים - ביאור משלי

ביאור ופירוש על ספר משלי – עפ"י מלבי"ם ועוד

המלבי"ם כתב שמהמשלים שבספר, האדם לומד איך להתנהג בעניינים שבין אדם לחברו ובהנהגה המדינית, ושהספר מתאים ומועיל לכל סוגי בני האדם.

את פסוקים י' עד טז' מפרש מלבי"ם שזו חוכמת המוסר אשר אומר האב לבנו ומזהירו להתרחק מחברה עם אנשים שליליים, שיכולים לפתות להרע בדרכי פיתוי שונים.

לכן מזהיר האב את בנו לא להתפתות אליהם, לא ללכת איתם - לא במסלול הראשי שלהם ולא בנתיבית הצדדיים. מפני שכך הם אורחות הרשעים ללכוד את הנפתה כיונה פותה להילכד ברשתו.

את פסוק כ': "**חכמות בחוץ תרנה ברחבות תתן קולה**" מבאר מלבי"ם שאחרי שהזכיר איך האב מתחיל ללמוד את בנו הקטן את חוקי החכמה, מציין שלמה המלך שדרכה של החכמה להתגלות לאט לאט ותוסיף להתגלות מדרגה אחר מדרגה.

שלמה המלך מחשב בזה ארבע מדרגות, מלמטה למעלה, שתחילה "בחוץ תרנה" - חוץ הוא המקום שאחורי הבתים שם נמצאים רק העוללים ובני החצר, ואח"כ ברחובות תתן קולה, שהרחוב הוא המקום שלפני הבתים ששם נמצאים הגדולים הדרים באותו מבוי. תתן קולה היא יותר מן הרינה, שהמרנן מרנן בפני עצמו והנותן קול מתכוין שישמע זולתו.

"**חכמות, אחר שהזכיר איך יתחיל האב ללמוד חוקי החכמה עם בנו הקטן, יאמר שהחכמה תגלה לאט לאט ותוסיף להתגלות מדרגה אחר מדרגה, וחשב בזה ארבע מדרגות, זו אחר זו מלמטה למעלה, שתחלה בחוץ תרנה, שהחוץ הוא המקום שאחורי הבתים ששם אינם נמצאים רק העוללים ובני החצר, ואח"כ ברחובות תתן קולה, שהרחוב הוא מקום הרחב שלפני הבתים ששם נמצאים הגדולים הדרים במבוי הזה.**

ותתן קולה היא יותר מן הרינה, שהמרנן מרנן בפני עצמו והנותן קול מתכוין שישמע זולתו, שתחלה תחל להתגלות לפני הנערים ביחידות אחורי הבתים, ואח"כ תחל להתגלות יותר עד שיעמוד הדורש ויתן קולו ברחוב לפני הגדולים, ואחר כך.

שאלות לגיל הרך (כיתות א' עד ג')

1. לאיזה מכלי המשכן היו בדים בתוך טבעות, כדי לשאת אותם?

א. לארון ולמנורה. ב. לארון, לשולחן ולמזבחות.

ג. לארון, למנורה ולכרובים. ד. לארון ולשולחן.

2. מדוע לא עסק משה רבנו בעצמו בבניית המשכן וכליו?

א. לא מתאים לנביא לעסוק במלאכה. ב. לא היה בקי באומנות.

ג. היה מלך ולא מתאים למלך לעסוק במלאכה. ד. כל התשובות נכונות.

3. איזה מכלי המשכן מוזכר בפרשתנו?

א. הארון, המנורה והשולחן. ב. הארון, המנורה, השולחן והמזבחות.

ג. הארון, המנורה ומזבח הנחושת. ד. הארון המנורה ומזבח הזהב.

שאלה עפ"י פירוש האיבן עזרא - כיתות ד' עד ח'

7. "וְעָשִׂו אֲרֹן עֲצֵי שִׁטִּים..." (כה') האם לארון היו רגלים, וכמה?

א. היו לו שלושה רגלים. ב. לא היו לו רגלים כלל.

ג. היו לו שתים עשרה רגלים. ד. היו לו ארבע רגלים.

שאלות עפ"י רש"י ילדי כיתות ד' עד ח'

4. מה היה גובהה של מנורת הזהב?

א. גובה של המנורה לא ידוע. ב. "חי" – שמונה עשרה אמות.

ג. "חי" - שמונה עשרה טפחים. ד. עשרה טפחים.

5. "ותכלת וארגמן..." (פרק כה') "תכלת" לאיזה צבע הכוונה?

א. כחול בהיר. ב. תערובת של ירוק עם כחול.

ג. כחול כהה. ד. תכלת אינו סוג של צבע אלא סוג של אריג מצמר.

6. "וְעָשִׂו אֲרֹן עֲצֵי שִׁטִּים..." (כה') כמה רגלים היו לארון?

א. שלושה כנגד שלושה אבות. ב. לא היו לו רגלים.

ג. שתים עשרה כמניין שבטי ישראל. ד. ארבע כנגד רוחות השמים.

שאלה עפ"י פירוש הספורנו - כיתות ה' עד ח'

8. על המזבח נאמר: "נְבוּב לֻחֹת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ..." (פרק כז') למה הכוונה?

א. לעשותו מעץ קל ואווריר. ב. שיהיה עשוי כתיבה בלי שוליים.

ג. שיהיה מעץ חלול כדי למלאו עפר. ד. שיהיה ריק מבפנים.

ברכות והודעות

מדרשת "הדרך אלייך" בחשמונאים על שם אשת החסד: אודליה פונקלר (תורג'מן) ז"ל הינה נקודת אור ביישוב פעילה בימים: ראשון ערב ורביעי בוקר וערב.

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות ללימוד תורה משמעותי של אברכי כולל "ברכת אברהם" לימי אזכרה של קרוב משפחה – נא לפנות לרב שמעון בוחניק – 050-2339941